

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 361/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Mandzák a spol., s.r.o., Zámocká 5, Bratislava, a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného PARA advokáti, s.r.o., Gagarinova 10/A, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1TdoV/7/2023 z 28. februára 2024 a jeho uzneseniu sp. zn. 1TdoV/7/2023 z 28. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. apríla 2024 (doplnenou podaním doručeným ústavnému súdu 29. mája 2024) domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 17 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1TdoV/7/2023 z 28. februára 2024 (ďalej len „namietaný rozsudok“) a tiež základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a c), čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 13 dohovoru a tiež čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1TdoV/7/2023 z 28. februára 2024 (ďalej len „väzobné uznesenie“). Ústavnému súdu zároveň navrhujú, aby väzobné uznesenie najvyššieho súdu zrušil, prikázal mu prepustiť sťažovateľov z väzby a priznal im primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 eur, a to každému z nich, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že najvyšší súd namietaným rozsudkom podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3To/3/2021

zo 7. júla 2021 (ďalej len „odvolacie rozhodnutie“) a konaním, ktoré mu predchádzalo, bol z dôvodu podľa § 371 ods.1 písm. e) Trestného poriadku porušený zákon v § 319, § 2 ods. 4 a § 31 ods. 1 Trestného poriadku v neprospech sťažovateľov, a preto podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil odvolacie rozhodnutie najvyššieho súdu a rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/36/2018 z 25. septembra 2020 (ďalej len „odsudzujúci rozsudok“) vo výrokoch týkajúcich sa sťažovateľov, pričom podľa § 388 ods. 1 a 2 Trestného poriadku prikázal Špecializovanému trestnému súdu, aby vec sťažovateľov znovu prerokoval a rozhodol (v inom zložení senátu). V nadväznosti na to väzobným uznesením najvyšší súd podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku vzal sťažovateľov do väzby a podľa § 80 ods. 1 písm. c) a podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľov alternatívnym opatrením.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia v objasňujú, že uznesením príslušného vyšetrovateľa Policajného zboru zo 7. marca 2017 im bolo vznesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a pre ďalšie trestné činy, pričom uznesením sudcu pre prípravné konanie boli v uvedenej trestnej veci vzatí do väzby so začiatkom plynutia lehoty väzby od 6. marca 2017. Podrobne popisujú chronológiu trvania ich väzby v prípravnom konaní a následne v súdnom konaní, kde upozorňujú, že rozhodovanie o ich žiadostiach o prepustenie z väzby v štádiu súdneho konania je v piatich prípadoch predmetom prijatých sťažností v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Uvádzajú, že do prijatia odsudzujúceho rozsudku Špecializovaného trestného súdu potvrdeného odvolacím rozhodnutím najvyššieho súdu, keď nastúpili 7. júla 2021 na výkon doživotného trestu odňatia slobody, strávili vo väzbe štyri roky, štyri mesiace a jeden deň. Poukazujú na rozsudok ESLP vo veci Krátky proti Slovensku, č. 35025/20 z 15. februára 2024, v ktorom tento konštatoval porušenie práva sťažovateľov na prezumpciu nevinu podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru a po ktorom na základe dovolania sťažovateľov najvyšší súd namietaným rozsudkom zrušil odvolacie rozhodnutie najvyššieho súdu a odsudzujúci rozsudok Špecializovaného trestného súdu v trestnej veci sťažovateľov, sťažovatelia dôvodí, že boli na osobnej slobode nezákonne obmedzení jednak súdnou väzbou približne v trvaní dvoch rokov a ôsmich mesiacov a tiež výkonom trestu odňatia slobody v trvaní dvoch rokov a siedmich mesiacov.

4. Sťažovatelia sú toho názoru, že vzhľadom na označené okolnosti a nutnosť opakovania celého hlavného pojednávania v ich trestnej veci je ďalšie pokračovanie ich väzby, resp. tzv. reťazenie väzby neakceptovateľné. Poukazujú na podľa ich názoru obdobnú trestnú vec sp. zn. 1TdoV/48/2021, kde najvyšší súd v rámci dovolacieho konania mal po vyhlásení nálezu ústavného súdu prepustiť dotknutého obvineného na slobodu. Namietajú, že sa najvyšší súd s týmito ich väzobnými námietkami vo väzobnom uznesení nijako nevysporiadal.

5. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti v samostatnom bode dôvodí, že zrušením dovolaním napadnutých rozhodnutí (odsudzujúceho rozsudku a odvolacieho rozhodnutia), na základe ktorých vykonávali trest odňatia slobody, došlo k porušeniu ich práva na osobnú slobodu nezákonným

uväznením. Sťažovatelia uvádzajú, že túto skutočnosť prezentovali v podanom dovolaní, pričom sa s uvedenou námietkou najvyšší súd podľa nich relevantne nevysporiadal.

6. Sťažovatelia sú toho názoru, že obmedzenie ich osobnej slobody v predmetnej trestnej veci by malo byť posudzované ako celok a za okolností, keď toto obmedzenie trvá podľa ich vyjadrenia sedem rokov, pre ich pokračujúcu väzbu by mali existovať mimoriadne závažné dôvody, ktoré podľa ich názoru neexistujú, resp. najvyšší súd ich vo väzobnom uznesení nepomenoval. Dodávajú tiež, že v predmetnej trestnej veci o ich väzbe v minulosti rozhodoval zaujatý senát a ich väzba bola z tohto dôvodu nezákonná, o čom podľa nich svedčí prijatie ich sťažností pred ESLP. Sťažovatelia uvádzajú, že súdne konanie trvalo dva roky a sedem mesiacov, čo predstavuje podľa nich extrémne prieťahy, a táto okolnosť má takisto podľa nich spochybňovať zákonnosť ich ďalšej väzby.

7. Vo väzobnom uznesení sa najvyšší súd podľa tvrdenia sťažovateľov s ich zásadnou obhajobou nevysporiadal a ich námietky dokonca neprezentoval ani v popise stavu veci v odôvodnení tohto rozhodnutia. Sťažovatelia dôvodja, že v doplnení dovolania mali uvádzať námietku o absencii formálnych podmienok väzby, keďže podľa nich vznesenie obvinenia sa v ich prípade opieralo o nezákonné dôkazy (sťažovatelia na tomto mieste spochybňujú výpovede tzv. spolupracujúcich kajúcnikov), na túto však nedostali vo väzobnom uznesení odpoveď. Najvyšší súd vychádzal podľa svojho vyjadrenia pri rozhodovaní o ich väzbe z pôvodných zistení, ktoré sám doplnil, sťažovatelia sú však toho názoru, že bol takýto postup neprípustný vzhľadom na už spomínanú nezákonnosť predchádzajúcej väzby.

8. Sťažovatelia argumentujú, že v spisovom materiáli podľa nich neexistuje žiaden relevantný základ pre vyslovenie obavy z ich úteku. Najvyšším súdom prezentovaná skutočnosť, že sťažovatelia majú trvalý pobyt v špecifikovanej obci bez uvedenia konkrétnej adresy, nie je v zmysle judikatúry ESLP podľa ich názoru relevantným dôvodom väzby. Takisto výpoveď špecifikovaného svedka, ktorého dôveryhodnosť sťažovatelia spochybňujú, že sa po fyzickej likvidácii špecifikovaného poškodeného mali ukrývať v Českej republike, nie je podľa ich mienky použiteľná, keďže je jeho výpoveď z hlavného pojednávania vzhľadom na potrebu vykonania hlavného pojednávania pred novým senátom nezákonná a najvyšší súd sa vo väzobnom uznesení nevyjadril, ktorú konkrétnu výpoveď tohto svedka mal na mysli. Podľa vlastného vyjadrenia sa v Českej republike neukrývali, ale sa tu zdržiavali pre účely svojich riadnych podnikateľských aktivít. Rovnako spochybňujú argumentáciu najvyššieho súdu o vytvorení si podmienok na útek do zahraničia obstaraním falošných dokladov.

9. Vo vzťahu k ustálenej preventívnej väzbe sťažovatelia namietajú, že druh, charakter, rozsah a závažnosť vyšetrovanej trestnej činnosti nemôžu byť dôvodom na väzbu. K piatim záznamom v odpise z registra trestov namietajú, že ich nemožno brať do úvahy, keďže ide o trestnú činnosť spreď desiatich rokov a ich odsúdenie už bolo zahladené. Dôvodja, že nie sú odkázaní na páchanie trestnej činnosti, ako to tvrdí najvyšší súd, keďže v minulosti zdrojom ich legálnych príjmov bola podnikateľská činnosť, čo podľa nich preukazuje účtovná evidencia. Tieto ich námietky neboli podľa ich tvrdenia najvyšším súdom zohľadnené. Najvyšší súd nebol podľa ich mienky oprávnený argumentovať pri ustálení dôvodov väzby negatívnymi hodnoteniami z ústavu na výkon trestu odňatia slobody, keďže podľa sťažovateľov, tak ako to už bolo spomenuté, je ich obmedzenie osobnej slobody výkonom trestu vzhľadom na zrušenie odsudzujúceho rozsudku a odvolacieho rozhodnutia nezákonné. Takisto odmietajú v ich veci uplatnenie argumentácie najvyššieho súdu

o tom, že celková dĺžka ich väzby ešte neprekročila celkovú lehotu väzby prípustnú v zmysle § 76a Trestného poriadku. Na tomto mieste sťažovatelia poukazujú na podľa ich mienky obdobnú vec (sp. zn. 3Tost-š/11/2023), keď najvyšší súd prihliadol na v minulosti vykonanú väzbu a po obnove konania nevzal dotknutú osobu do väzby. Napokon namietajú, že pri posudzovaní možnosti náhrady ich väzby mal najvyšší súd povinnosť vykonať test proporcionality, ktorú si podľa nich presvedčenia nespĺnil.

10. V závere argumentácie ústavnej sťažnosti sťažovatelia formulujú námietku porušenia čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, čl. 5 ods. 4 a čl. 13 dohovoru, ako aj čl. 47 charty v rámci väzobného rozhodovania, ktorú opierajú o tvrdenia, že o ich väzbe rozhodoval súd (senát), pri ktorom absentovali základné predpoklady nezáujatosti a nestrannosti. V nadväznosti na to sťažovatelia objasňujú, že sa nimi vznesenými námietkami zaujatosti, ktoré formulovali v podaniach z 24. júla 2023 a 22. januára 2024, najvyšší súd s odkazom na § 32 ods. 6 Trestného poriadku nezaoberal, keď ich oboznámil s tým, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie je skoršie rozhodovanie sudcu o obvinenom a procesný postup súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou argumentácie ústavnej sťažnosti sťažovateľov je uplatnená námietka porušenia ich označených práv, ku ktorému malo dôjsť pri rozhodovaní o ich osobnej slobode, konkrétne pri rozhodovaní o ich vzatí do väzby v rámci dovolacieho konania po tom, čo boli zrušené prvostupňové rozhodnutie a druhostupňové rozhodnutie o vine a treste v ich meritórnej trestnej veci.

III.1. K porušeniu čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru namietaným rozsudkom najvyššieho súdu:

12. Sťažovatelia vidia porušenie svojich označených práv namietaným rozsudkom najvyššieho súdu v skutočnosti zrušením napadnutých rozhodnutí, na základe ktorých vykonávali trest odňatia slobody. Ústavný súd iba stručne konštatuje, že ide o na prvý pohľad iracionálny argument, keďže osobnej slobody boli sťažovatelia pozbavení (v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody) odsudzujúcim rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v spojení s odvolacím rozhodnutím najvyššieho súdu, kde práve tieto rozhodnutia boli titulmi pre ich uväznenie (výkon trestu odňatia slobody). Namietaný rozsudok najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľov nebol titulom pre pozbavenie osobnej slobody sťažovateľov výkonom trestu odňatia slobody, preto celkom zjavne nemohol zasiahnuť a ani nezasiahol do sťažovateľmi formulovaných práv. Rovnako iracionálna je argumentácia sťažovateľov o tom, že predmetnú námietku prezentovali v rámci rozhodovania o väzbe v dovolacom konaní a najvyšší súd sa s ňou nevysporiadal, keďže je celkom zjavné, že okolnosť zrušením napadnutých rozhodnutí nastala až po rozhodovaní najvyššieho súdu v dovolacom konaní, preto sa o nej v rámci odôvodnenia dovolania nemohli zmieňovať. Vzhľadom na uvedené čiastkové závery boli sťažovateľmi formulované námietky porušenia označených článkov ústavy a dohovoru namietaným rozsudkom najvyššieho súdu posúdené ako zjavne neopodstatnené a ústavná sťažnosť bola v uvedenom rozsahu odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnená.

III.2. K porušeniu čl. 5 ods. 4 väzobným uznesením najvyššieho súdu:

13. Pokiaľ ide o sťažovateľmi formulovanú námietku porušenia čl. 5 ods. 4 dohovoru, ústavný súd uvádza, že procesné garancie súdnej kontroly väzby v rámci primárneho rozhodovania o vzatí do väzby poskytuje čl. 5 ods. 3 dohovoru, sťažovateľmi formulovaný čl. 5 ods. 4 je aplikovateľný v nasledujúcich štádiách väzobného rozhodovania (napr. preskúmanie žiadosti o prepustenie z väzby, rozhodovanie o predĺžení väzby a pod.). Pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi väzobným uznesením najvyššieho súdu vydaným v konaní o väzbe v rámci rozhodovania o vzatí do väzby a obsahom čl. 5 ods. 4 dohovoru (inými slovami povedané, z dôvodu neaplikovateľnosti uvedeného článku dohovoru na väzobné konanie v jeho primárnej fáze) bola sťažovateľmi formulovaná námietka porušenia označeného článku dohovoru väzobným uznesením najvyššieho súdu posúdená ako zjavne neopodstatnená a ústavná sťažnosť v uvedenom rozsahu odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K porušeniu čl. 47 ods. 2 charty väzobným uznesením najvyššieho súdu:

14. Vo vzťahu k namietanému čl. 47 ods. 2 charty je potrebné uviesť, že podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku EÚ uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo EÚ, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva EÚ, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. 6. 2016 vo veci C-205/15, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătorească Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499). V obsahu ústavnej sťažnosti však sťažovatelia žiadnym spôsobom neuvádzali, resp. nešpecifikovali, že by najvyšší súd v ich trestnej veci aplikoval právo EÚ, prípadne v akej súvislosti. Vzhľadom na uvedené z dôvodu neaplikovateľnosti označeného článku charty na väzobné rozhodovanie vo veci sťažovateľov bola sťažovateľmi formulovaná námietka porušenia označeného článku charty väzobným uznesením najvyššieho súdu posúdená ako zjavne neopodstatnená a ústavná sťažnosť v uvedenom rozsahu odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K porušeniu čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru:

15. Pokiaľ ide o sťažovateľmi formulovanú námietku porušenia čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru, ústavný súd uvádza, že tento článok zakotvuje garanciu osobnej slobody, resp. možnosť zásahu do osobnej slobody jednotlivca v prípade odsúdenia k výkonu trestu odňatia slobody, nie v prípade väzby. Vzhľadom na uvedené z dôvodu neaplikovateľnosti označeného článku dohovoru na väzobné rozhodovanie vo veci sťažovateľov bola sťažovateľmi formulovaná námietka porušenia označeného článku dohovoru väzobným uznesením najvyššieho súdu posúdená ako zjavne neopodstatnená a ústavná sťažnosť v uvedenom rozsahu odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.5. K porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 a čl. 13 dohovoru väzobným uznesením najvyššieho súdu:

16. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre konštantne judikuje, že väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru, aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

17. Pri posúdení väzobnej trestnej veci sťažovateľa sa preto ústavný súd zameril na zodpovedanie otázky, či sa najvyšší súd s relevantnými okolnosťami veci sťažovateľov, resp. s tými okolnosťami, na ktoré poukazovali sťažovatelia v rámci svojho väzobného výsluchu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia ústavnoprávne akceptovateľné a či konajúcim súdom zvolená a prezentovaná interpretácia aplikovanej právnej úpravy neodporuje jej účelu a zmyslu, inými slovami, či je väzba v prípade sťažovateľa zdôvodnená ústavne udržateľným spôsobom. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd oboznámil s relevantnou právnou úpravou, s námietkami sťažovateľov prednesenými v rámci ich väzobného výsluchu a tiež s obsahom odôvodnenia väzobného uznesenia najvyššieho súdu.

18. Z obsahu zápisnice o verejnom zasadnutí najvyššieho súdu z 28. februára 2024 vyplýva, že sa obaja sťažovatelia v rámci vykonaného výsluchu týkajúceho sa otázky väzby odvolávali na dôvody prezentované vo svojom podaní označenom ako „*doplnenie dovolania časť 6*“ a ich právny zástupca v súvislosti s § 380 ods. 3 Trestného poriadku pojednávajúcim o väzbe poukázal na potrebu jeho interpretácie v kontexte čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru.

19. Z obsahu podania označeného ako „*doplnenie dovolania časť 6*“, ktoré sťažovatelia priložili k svojej ústavnej sťažnosti, vyplýva, že sťažovatelia argumentovali proti vzatiu do väzby, dôvodiac tým, že:

- väzbu v ich trestnej veci s odkazom na skutočnosť, že boli nepretržite obmedzení na osobnej slobode jednak predchádzajúcou väzbou a tiež následným výkonom trestu odňatia slobody už od 6. marca 2017, je potrebné posudzovať ako celok a z tohto dôvodu musí byť ich ďalšie vzatie do väzby odôvodnené existenciou mimoriadne závažných dôvodov, ktoré však v ich prípade nie sú dané;
- závažnosť vznesených obvinení a z toho plynúca závažnosť hroziaceho trestu je relevantným aspektom pri hodnotení rizika úteku alebo pokračovania v trestnej činnosti, avšak nemôže sama osebe slúžiť ako ospravedlnenie dlhých období zadržavania;
- len poukaz na druh, charakter, rozsah či závažnosť vyšetrovanej trestnej činnosti nemôže byť dôvodom preventívnej väzby, ale je potrebné, aby súdy poukázali na konkrétne skutočnosti, z ktorých je možné vyvodiť pravdepodobnosť, že obvinený bude v trestnej činnosti pokračovať;

- v ich prípade absentujú formálne podmienky väzby vzhľadom na nezákonnosť vznesených obvinení;

- predchádzajúce väzobné rozhodovanie v ich trestnej veci je predmetom prieskumu na základe niekoľkých sťažností prijatých na ďalšie konanie ESLP;

- v obdobnej trestnej veci sp. zn. 1TdoV/48/2021 najvyšší súd v rámci dovolacieho konania po vyhlásení nálezu ústavného súdu prepustil dotknutého obvineného na slobodu.

20. Z odôvodnenia väzobného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd splnenie jednej z materiálnych podmienok väzby, a to opodstatnenosť vedeného trestného stíhania, videl v podstate aktuálneho právneho stavu dotknutej trestnej veci, ktorá sa po vydaní namietaného rozsudku najvyššieho súdu nachádza v štádiu vrátenia veci prvostupňovému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie o obžalobe. Najvyšší súd pri skúmaní existencie väzobných dôvodov vychádzal podľa svojho vyjadrenia z pôvodných zistení, ktoré mal sám doplniť, vrátane výsluchu sťažovateľov. Za dôvody útekovvej väzby u sťažovateľov považoval viaceré skutočnosti, keď poukázal v prvom rade na okolnosť hrozby doživotného trestu odňatia slobody, takisto na skutočnosť, že sťažovatelia mali tak v pôvodnom konaní, ako aj aktuálne trvalý pobyt prihlásený v obci Udiča, avšak bez uvedenia konkrétnej adresy. Ďalej poukázal na výsledky zistení, keď jedna zo svedeckých výpovedí obsahuje informácie o tom, že sa sťažovatelia spolu so svedkom mali ukrývať na území Českej republiky po tom, čo mal byť fyzicky zlikvidovaný špecifikovaný poškodený (táto likvidácia predstavuje jeden z vyšetrovaných skutkov), takisto že v zmysle jedného z vyšetrovaných skutkov si mali sťažovatelia zabezpečiť falošné doklady, ktoré by mohli byť použité v prípade problémov, resp. pre potreby úniku do zahraničia.

21. Preventívny dôvod väzby najvyšší súd videl v dlhodobom charaktere vyšetrovanej trestnej činnosti, ktorá mala byť páchaná od roku 2010 až do zadržania sťažovateľov v marci 2017, tiež v početnosti vyšetrovaných skutkov, v trestnej minulosti sťažovateľov (päť záznamov v registri trestov) svedčiacej o páchaní trestnej činnosti aj v zahraničí. Dôvodil aj správaním sťažovateľov v rámci realizovaného výkonu trestu odňatia slobody, resp. správaním jedného zo sťažovateľov, ktorému boli udelené dva disciplinárne tresty a tiež ňho boli zaznamenané porušenia interných pravidiel platiacich v ústave a negatívny postoj k zaradeniu sa do pracovného procesu v rámci výkonu trestu. Akcentoval aj skutočnosť, že sťažovatelia pred vzatím do väzby nemali legálny zdroj príjmov a príjem si mali zadovažovať páchaním trestnej činnosti. V rámci charakteru vyšetrovanej trestnej činnosti zdôraznil skutočnosť, že sťažovatelia mali mať v rámci rozvetvenej skupiny vrcholné postavenie, a tiež skutočnosť, že sa skupina mala venovať distribúcii zakázaných látok, kde zručnosti pri takýchto aktivitách nadobudnuté by mohli byť ľahko využité k pokračovaniu v takejto trestnej činnosti.

22. V neposlednom rade najvyšší súd upozornil na skutočnosti vyplývajúce z jedného z vyšetrovaných skutkov, a to že sa ho mali sťažovatelia dopustiť z pomsty za ich predošlé odsúdenie. Na tomto mieste najvyšší súd takisto prezentoval znalecké zistenia o negatívnych osobnostných profiloch sťažovateľov (emočne nestabilné a egocentricky štruktúrované osobnosti so snahou o dominanciu s nedostatočne vytvoreným hodnotovým systémom).

23. Najvyšší súd možnosť alternácie väzby sťažovateľov miernejším opatrením vylúčil vzhľadom na nespôsobilosť konkrétneho inštitútu (dohľad probačného a mediačného úradníka) minimalizovať

obavu vyplývajúcu z predchádzajúceho posúdenia existencie väzobných dôvodov, kde takisto upozornil, že nezistil existenciu výnimočných okolností prípadu, podmieňujúcu možnosť alternácie väzby v prípade obzvlášť závažného zločinu, o ktorý v prípade sťažovateľov ide. Nad rámec tiež poznamenal, že aj keď dĺžka trvania väzby podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku sa posudzuje s odkazom na § 380 ods. 3 Trestného poriadku samostatne, nezávisle od väzby v pôvodnom konaní, doterajšia doba väzby sťažovateľov nepresahuje celkovú lehotu väzby vymedzenú § 76a Trestného poriadku, teda šesťdesiat mesiacov.

24. Po oboznámení sa s obsahom námietok, ktoré sťažovatelia prezentovali v rámci väzobného výsluchu, a tiež s obsahom odôvodnenia väzobného uznesenia najvyššieho súdu sa ústavný súd so stanoviskom sťažovateľov o nedostatočnosti zdôvodnenia ich vzatia do väzby nemôže stotožniť a je toho názoru, že argumentácia najvyššieho súdu, prostredníctvom ktorej bolo sťažovateľom vysvetlené splnenie podmienok na ich útekovú väzbu a preventívnu väzbu, je vyčerpávajúca, logická a súčasne primerane konkrétna, zodpovedajúca obsahu dotknutých ustanovení Trestného poriadku regulujúcich dôvody väzby.

25. Ústavný súd sa stotožňuje s argumentáciou sťažovateľov o potrebe posudzovania ich väzby ako jedného celku (teda zohľadnenia aj väzby z pôvodného konania). Upozorňuje a konštatuje, že v prípade sťažovateľov došlo nielen k zrušeniu výroku o treste (ako to predpokladá § 380 ods. 2 Trestného poriadku), ale aj k zrušeniu výroku o vine, preto v ich prípade nemalo byť rozhodované o vzatí do väzby v režime ustanovení § 380 ods. 2 a 3 Trestného poriadku, podľa ktorých dĺžka trvania väzby v prípade podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku sa posudzuje samostatne a nezávisle od väzby v pôvodnom konaní. Vzatie do väzby v režime podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku (a v nadväznosti na to § 380 ods. 3 Trestného poriadku) sa uplatňuje v situácii, keď právoplatný výrok o vine zostal nedotknutý, a teda osoba je právoplatne uznaná za vinnú zo spáchania trestného činu. Dĺžka trvania väzby sa v prípade sťažovateľov nemá posudzovať samostatne a nezávisle od väzby v pôvodnom konaní a je potrebné rešpektovať § 76a Trestného poriadku, podľa ktorého celková lehota väzby v trestnom konaní spolu s jej predĺžením podľa predchádzajúcej vety § 76a Trestného poriadku nesmie presiahnuť šesťdesiat mesiacov.

26. Je potrebné súhlasiť aj s názorom o podmienení vzatia sťažovateľov do väzby existenciou mimoriadne závažných dôvodov. Nie však s názorom sťažovateľov, podľa ktorého najvyšší súd takéto mimoriadne závažné dôvody pre ďalšie trvanie ich väzby, resp. pre ich vzatie do väzby v rámci dovolacieho konania v odôvodnení väzobného uznesenia nepomenoval a nezodpovedal námietky relevantného charakteru, ktoré sťažovatelia v rámci väzobného výsluchu reálne predostreli.

27. Na tomto mieste v nadväznosti na závery väzobného uznesenia najvyššieho súdu o charaktere vyšetrovanej trestnej činnosti (distribúcia zakázaných látok vykonávaná dlhodobo a organizovanou formou) kladenej sťažovateľom za vinu ústavný súd upozorňuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v rámci ktorej v minulosti judikoval, že tzv. drogová trestná činnosť spočívajúca v zadovážovaní zakázaných látok na účel ich ďalšej distribúcie, motivovaná dosiahnutím zisku, páchaná na organizovanej báze, dlhodobo a vyznačujúca sa vysokou spoločenskou nebezpečnosťou predstavuje v rámci väzobného rozhodovania popri iných okolnostiach výraznú oporu pre zdôvodnenie danosti dôvodov preventívnej väzby (pozri sp. zn. II. ÚS 109/2023 a sp. zn. II. ÚS 37/2024).

28. V súvislosti s otázkou kriminálnej minulosti sťažovateľov, ktorú najvyšší súd akcentoval ako relevantnú okolnosť, ktorú pri posudzovaní dôvodov preventívnej väzby u sťažovateľov zohľadnil, ústavný súd odkazuje takisto na svoju rozhodovaciu činnosť, v rámci ktorej uznal osobnostný profil väzobne stíhaného obvineného zaťažený nadštandardnou kriminálnou minulosťou ako okolnosť nezanedbateľnú pri posudzovaní danosti dôvodov preventívnej väzby (pozri sp. zn. II. ÚS 37/2024). Pokiaľ ide o výhrady sťažovateľov, že v ich prípade ide o zahladené odsúdenia, ústavný súd upozorňuje na svoju judikatúru, podľa ktorej túto okolnosť nemožno považovať za prekážku pre zohľadnenie kriminálnej minulosti v rámci posudzovania osobnosti sťažovateľa a jeho potenciálnej náchylnosti ku kriminálnemu správaniu (napr. sp. zn. I. ÚS 1/2015 a sp. zn. II. ÚS 109/2023). Podľa názoru ústavného súdu nezanedbateľný v tomto smere je aj súdom prezentovaný osobnostný profil sťažovateľov opierajúci sa o znalecký posudok, v ktorom je poukázané na záporné osobnostné rysy sťažovateľov (obdobne pozri sp. zn. II. ÚS 140/2024). Ústavný súd totiž vo svojej rozhodovacej činnosti judikoval, že znalecký posudok z oblasti psychológie obsahujúci opis osobnostných rysov obvineného možno pri vyhodnocovaní danosti dôvodov väzby použiť, keďže ide o dôkazný prostriedok vo všeobecnosti spôsobilý poskytnúť kvalifikovaným odborníkom spracovaný profil osobnosti, ktorý môže vypovedať spolu s ostatnými dôkazmi, resp. zistenými okolnosťami o predpokladoch budúceho správania obvineného v relevantných situáciách (obdobne pozri sp. zn. II. ÚS 461/2023). V reakcii na argumenty sťažovateľov tiež uvádza, že nevidí žiaden racionálny dôvod, prečo by nebolo možné vziať do úvahy pri hodnotení osobnostného profilu sťažovateľov, resp. jedného zo sťažovateľov, aj informácie o jeho prístupe k rešpektovaniu noriem v prostredí ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Skutočnosť, že titul pre výkon trestu odňatia slobody bol dovolacím súdom zrušený, nie je dôkazom toho, že sú informácie o správaní jedného zo sťažovateľov počas výkonu trestu nepravdivé.

29. Podľa názoru ústavného súdu záver väzobného uznesenia najvyššieho súdu o danosti dôvodov preventívnej väzby má výraznú oporu, tak ako to už bolo popísané v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto rozhodnutia, v celom súhrne okolností, v rámci ktorého dominujú popísaný charakter vyšetrovanej trestnej činnosti a tiež charakteristika osobnostného profilu sťažovateľov ako osôb s nadštandardnou kriminálnou minulosťou a s negatívnymi osobnostnými rysmi vyznačujúcimi sa absenciou zdravého hodnotového systému. Ústavný súd sa súčasne stotožňuje s názorom najvyššieho súdu, že prezentovaný negatívny osobnostný profil sťažovateľov súčasne predstavuje dostatočný skutkový podklad na odôvodnenie záveru o nemožnosti náhrady väzby sťažovateľov miernejšími alternatívnymi opatreniami, ktoré by vzhľadom na uvedené skutočnosti neboli spôsobilé účel väzby zaistiť.

30. Pokiaľ ide o zdôvodnenie útekovvej väzby, ústavný súd poukazuje na to, že sa odôvodnenie väzobného uznesenia najvyššieho súdu neopiera iba o izolovanú okolnosť hrozby veľmi závažného trestu (doživotný trest odňatia slobody), ale je podporená početným súborom ďalších relevantných okolností, ktoré rozhodne nemožno vnímať ako bagateľné informácie, práve naopak, ide o znepokojujúce informácie nasvedčujúce jednak podozreniam o snahách sťažovateľov z minulosti vyhnúť sa prípadnému trestnému postihu a tiež podozreniam o aktivitách sťažovateľov smerujúcich k vytváraniu podmienok na potenciálny útek. Na tomto mieste v reakcii na argumentáciu sťažovateľov, že sú svedectvá o týchto skutočnostiach zaobstarané v rámci hlavného pojednávania nepoužiteľné (vzhľadom na nevyhnutnosť jeho opakovania v novom zložení senátu), ústavný súd

uvádza, že dôkazná situácia jednak vo vzťahu k dôvodnosti podozrenia zo spáchania vyšetrovanej činnosti (ako súčasť materiálnych podmienok väzby), ako aj k dôvodom oboch druhov väzby je v prípade sťažovateľov podporená už výsledkami prípravného konania a je aj ústavnému súdu známa z jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti týkajúcej sa prieskumu väzobného rozhodovania v trestnej veci sťažovateľov. Takisto v tomto kontexte k často pertraktovanej otázke spolupracujúcich osôb – tzv. kajúcnikov, ktorej sa tiež sťažovatelia svojou argumentáciou na tomto mieste dotkli, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej svedectvo takýchto osôb nemožno považovať *a priori* za defektný prvok oslabujúci hodnotu dôkaznej situácie, ku ktorej sa súdy, resp. orgány činné v trestnom konaní v rámci prípravného konania s pomocou takýchto výpovedí dopracovali. Zákonodarca totiž v záujme postihnutia závažných foriem trestnej činnosti, pri ktorej je jej objasňovanie „zvonku“ veľmi sťažené, v niektorých prípadoch takmer nemožné (napr. zistenie štruktúry zločineckej skupiny) stanovil ako legitímny cieľ záujem spoločnosti na vyšetrení takejto trestnej činnosti, pričom tento povýšil nad záujem potrestať jedného z jej „menej aktívnych“ aktérov, ktorý orgánom činným v trestnom konaní poskytne pri plnení danej úlohy nezanedbateľnú súčinnosť. V záujme vylúčenia potenciálneho nebezpečenstva účelových, nepravdivých výpovedí takýchto osôb je povinnosťou súdu vykonať dôslednú previerku hodnovernosti, a teda kvality takto podaných svedectiev, ktorých vyhodnotenie s konečnou platnosťou nie je nevyhnutné v štádiu väzobného rozhodovania (obdobne pozri sp. zn. II. ÚS 37/2024).

31. Pokiaľ ide o spôsob vybavenia sťažovateľmi vznesených námietok zaujatosti, ústavný súd konštatuje, že okolnosti uvádzané sťažovateľmi v uplatnených námietkach zaujatosti rozhodne neosvedčujú zaujatosť namietaného sudcu (sudcov). Sťažovatelia, tak ako vyplýva z vyrozumienia najvyššieho súdu o spôsobe vybavenia námietok zaujatosti zo 14. augusta 2023, v uplatnených námietkach zaujatosti prezentovali svoj nesúhlas s vecnou stránkou predchádzajúcich väzobných rozhodnutí v trestnej veci sťažovateľov, ktorými boli zamietnuté ich žiadosti o prepustenie z väzby, čo je potrebné kvalifikovať ako skoršie rozhodovanie sudcu o obvinenom, ktoré nemožno považovať za dôvod zaujatosti podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku. V druhom prípade námietka zaujatosti sťažovateľov obsahovala výhrady k riadnemu procesnému postupu súdu v konaní, v rámci ktorého boli sťažovatelia upozornení na povinnosť úhrady trov eskorty. V oboch prípadoch teda išlo o dôvody predpokladané § 31 ods. 6 Trestného poriadku, o ktorých sa nekoná.

32. Napokon k argumentácii sťažovateľov, kde sťažovatelia dôvodujú, že sa najvyšší súd nevysporiadal s ich námietkou, že v obdobnej trestnej veci sp. zn. 1TdoV/48/2021 mal najvyšší súd v rámci dovolacieho konania po vyhlásení nálezu ústavného súdu prepustiť dotknutého obvineného na slobodu, ústavný súd poznamenáva, že samotná skutočnosť, že obvinený nebol vzatý do väzby v rámci dovolacieho rozhodovania, nie je dostatočne konkrétnou informáciou, ktorá by preukazovala, že ide o prípad obdobný prípadu sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že povinnosťou konajúceho nie je zodpovedať každú nastolenú námietku, ale len námietku relevantného charakteru.

33. Vychádzajúc z prezentovaných čiastkových záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľov v dotknutej časti ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

34. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2024

Peter Molnár
predseda senátu